

PROGRAMA DE LITERATURA ROMÂNĂ, TEORIA LITERATURII ȘI FOLCLOR PENTRU OBTINEREA GRADELOR DIDACTICE

Programa se adresează profesorilor care predau limba și literatura română, absolvenți ai învățământului superior de specialitate. Aceasta este astfel structurată în conținuturi încât să răspundă schimbărilor intervenite în activitatea didactică din perspectiva noii abordări curriculare.

Urmărind obiectivele generale și specifice ale disciplinei, programa vizează evaluarea competențelor profesorului, avându-se în vedere:

- * cunoașterea conținuturilor și a problematicei actuale a disciplinei;
- * probarea competențelor necesare pentru proiectarea, organizarea, desfășurarea și evaluarea activității didactice;
- * abilitățile de comunicare, empatică și de parteneriat educațional;
- * valorificarea conținuturilor specifice disciplinei pentru dezvoltarea la elevi a unor capacități și competente intelectuale și operatorii, a unor atitudini afective, motivaționale, volitive;
- * disponibilitatea pentru formarea continuă în vederea perfecționării profesionale.

DEFINITIVAT

1. COMPETENȚE SPECIFICE

1. cunoașterea conținuturilor științifice și metodice ale disciplinei;
2. capacitatea de a construi demersuri didactice interactive și formative, prin valorificarea conținuturilor științifice și prin folosirea unor strategii metodice specifice;
3. capacitatea de adecvare a demersurilor didactice la particularitățile colectivului de elevi;
4. capacitatea de a proiecta secvențele didactice ale evaluării în contexte educaționale diverse;
5. capacitatea de comunicare eficientă cu partenerii în activitatea educațională, pe baza unei bune cunoașteri a acestora;
6. capacitatea de autoevaluare și de realizare a feed-back-ului în devenirea profesională.

2. CONȚINUTURI

B. LITERATURA ROMÂNĂ

I. Literatura populară

* **Folclor și literatură; literatura populară (orală) ca parte constitutivă a folclorului.** Caracteristici; categorii: genuri, specii; **natura contextuală a textului folcloric; folclorul ritual și folclorul neritual;** teme, motive, **imagini poetice.** Mitologia * Interferența literatură populară – literatură cultă.

III. Poezia. Evoluția poeziei românești

* Poezia **romantică** (Ion Heliade Rădulescu, *Vasile Alecsandri*, Grigore Alexandrescu). * *Mihai Eminescu*. Universul poetic (teme, motive, limbaj). Eminescu-poet național și universal.

Influența operei eminesciene asupra literaturii române. * Prelungiri ale clasicismului și romantismului (*George Coșbuc, Octavian Goga*). * Symbolismul; *Al. Macedonski*, Ion Minulescu, *George Bacovia*. * Modernismul; *Ion Barbu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi*, Al. Philippide. * Tradiționalismul; Ion Pillat, *Vasile Voiculescu*, Aron Cotruș. * Avangarda; Tristan Tzara, Sașa Pană, Geo Bogza, Ilarie Voronca, Gellu Naum – prezentare generală. * Neomodernismul – **prezentare generală**; * Cercul de la Sibiu (Șt. Aug. Doinaș), poeții de la „Albatros” și „Kalende”, Emil Botta. * **Poezia anilor '50: A.E. Baconski și evoluția sa**; Generația '60 – prezentarea generală (cu referiri la Ana Blandiana, cezar Baltag, Ileana Mălăncioiu, *Nichita Stănescu, Marin Sorescu*). * Generația '70 – prezentarea generală (cu referiri la Mircea Ivănescu, Emil Brumaru, Mircea Dinescu). *Leonid Dimov* * Postmodernismul: prezentare generală.

NOTĂ: În cazul poezilor ale căror nume au fost subliniate se are în vedere o cunoaștere monografică a operei. Se au în vedere de asemenea competențe ce privesc interpretarea unui text poetic la prima vedere.

IV. Proza

* Începuturi. Istoriografi munteni și moldoveni – prezentare generală, Dimitrie Cantemir – prezentarea generală. * Proza **romantică și postromantică**: C. Negruzzi („Alexandru Lăpușeanul”), Vasile Alecsandri („Balta Albă”), Ion Ghica („Scrisori către Vasile Alecsandri”), Nicolae Filimon („Ciocoi vechi și noi”), Alexandru Odobescu („Pseudokinegeticos”) * Epoca marilor clasici: Ion Creangă („Povești”, „Amintiri din copilărie”), Ioan Slavici (nuvele – „Moara cu noroc”, „Pădureanca”, „Mara”), I.L. Caragiale (nuvele – „La hanul lui Mânjoală”, „În vreme de război”, „O făclie de Paște” – „Momente”), Mihai Eminescu (proza literară „Sărmanul Dionis”). * Proza de la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea: Barbu Ștefănescu Delavrancea (nuvele – prezentare generală), Duiliu Zamfirescu („Viața la țară”, „Tănase Scatiu”), Calistrat Hogaș („Pe drumuri de munte”), Ion Agârbiceanu („Arhanghelii” – prezentare generală). * Proza interbelică: Mihail Sadoveanu („Zodia Cancerului”, „Baltagul”, „Frații Jderi”, „Hanu Ancuței”), Liviu Rebreanu („Ion”, „Pădurea spânzuraților”, „Răscoala”), Camil Petrescu („Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, „Patul lui Procust”), Hortensia Papadat Bengescu („Concert din muzică de Bach”), Mircea Eliade („Maitreyi”, „La țigănci”, **„Noaptea de Sânziene”**), G. Călinescu („Enigma Otiliei”). * Proza postbelică: Vasile Voiculescu (povestiri – „Lostrita”, „Ultimul Berevoi”), Marin Preda („Moromeții”, „Viața ca o pradă”), Ștefan Bănuțescu („Iarna bărbatilor”), Sorin Titel („Femeie, iată fiul tău”), Augustin Buzura („Absentii”), Nicolae Breban („Bunavestire”), George Bălăiță („Lumea în două zile”), Mircea Cărtărescu („Nostalgia”).

V. Dramaturgia

* Bogdan Petriceicu Hasdeu („Răzvan și Vidra”) * Vasile Alecsandri („Chirița în provincie”, „Despot Vodă”) * I.L. Caragiale („O noapte furtunoasă”, „O scrisoare pierdută”, „Conul Leonida față cu reacțiunea”) * Barbu Delavrancea („Apus de soare”) * Lucian Blaga („Meșterul Manole”) * Mihail Sebastian („Steaua fără nume”) * Tudor Mușatescu („Titanic vals”) * Marin Sorescu („Iona”)

VI. Critica

* Titu Maiorescu („O cercetare critică asupra poeziei românești de la 1867”, „Direcția nouă în poezia și proza românească, „Comediile d-lui Caragiale”, „Eminescu și poeziile lui”) * G. Ibrăileanu („Creație și analiză”) * E. Lovinescu („Istoria literaturii române contemporane” – prezentare generală).

* G. Călinescu („Istoria literaturii române de la origini și până în prezent” – prezentare generală, „Sensul clasicismului”, „Clasicism, romantism, baroc”) * Tudor Vianu („Arta prozatorilor români)

C. TEORIA LITERATURII

* Literatura – modalitate specifică de cunoaștere și comunicare; opera literară – determinarea conceptului; autor, text, cititor * Probleme privind receptarea textului literar; tipuri de receptare (intuitivă, analitică, de adnotare, de formare a judecăților de valoare); niveluri ale receptării. * Text și context (social, cultural, literar). * Conceptele de bază ale analizei operei literare; problema estompării diferențelor tipologice. * Categoriile estetice Curentul literar * Motiv, subiect, personaj (erou). * Compoziția în operele lirice, epice, dramatice. * Procedee și particularități ale comunicării literar-artistice; sensul și semnificația cuvântului; limbaj poetic ca expresie a subiectivității (prozodia-sistem semnificant; procedeele retorice-figurile poetice; metafora ca nucleu poetic; tipuri de lirism; ambiguitatea și încifrarea poetică; modalități de receptare și de interpretare a textului poetic; imaginea literar-artistice (poetica); topica, sintaxa textului poetic; stilul operei; procedee narative; timpul și spațiul în narațiune; instanțe narative; conflictualitatea în textele literar-artistice; semnificații ale prezenței modurilor de expunere; funcțiile descrierii, narațiunii, dialogului, monologului; particularități ale conflictului în genul dramatic; reprezentarea textului (spectacol teatral); structuri literare și evoluția acestora; modalități de receptare a textului în proză și dramatic. Evaluarea critică a operei. * Funcția și finalitatea operei literare.

GRADUL II

• COMPETENȚE SPECIFICE

1. capacitatea de selectare, dezvoltare și aprofundare a conținuturilor științifice și metodice ale disciplinei;
2. capacitatea de a evalua eficiența didactică a diferitelor tipuri de demersuri educaționale;
3. capacitatea de modelare creatoare a demersurilor didactice;
4. capacitatea de a perfecționa demersul didactic în vederea unei evaluări intra/inter și transdisciplinare;
5. capacitatea de a perfecționa comunicarea în cadrul parteneriatului educațional;
6. capacitatea de autoevaluare și de realizare a feed-back-ului în procesul de formare continuă.

• CONȚINUTURI

B. LITERATURA ROMÂNĂ

I. Literatura populară

* **Folclor și literatură; literatura populară (orală) ca parte constitutivă a folclorului.** Caracteristici; categorii: genuri, specii; **natura contextuală a textului folcloric; folclorul ritual și folclorul neritual;** teme, motive, **imagini poetice.** Mitologia * Interferența literatură populară – literatură cultă.

II. Curente culturale și literare

* Umanismul; teme, motive, reprezentanți. * Iluminismul; trăsături generale și specifice, reprezentanți.. Școala Ardeleană; direcții de manifestare; **Literatura iluminismului:** Ion Budai Deleanu – Țiganiada. * Romantismul; estetica romantismului; romantismul românesc. „Dacia literară” („Introducere”, de Mihail Kogălniceanu). Poezie, proză, dramaturgie; reprezentanți – prezentare generală. * Realismul; estetica realismului. Realism tradițional și modern în literatura română. Reprezentanți – prezentare generală. * Prelungiri ale romantismului și realismului la începutul sec. al XX-lea (sămănătorismul și poporanismul).

* Simbolismul; estetica simbolistă. Simbolismul românesc; grupări, reprezentanți, opere simboliste – prezentare generală * Tradiționalism, modernism, avangardism. * **Neomodernism, postmodernism.**

III. Poezia. Evoluția poeziei românești

* Poezia premodernă (Văcăreștii, C. Conachi, Anton Pann – prezentare generală) * Poezia **romantică** (Ion Heliade Rădulescu, Dimitrie Bolintineanu, *Vasile Alecsandri*, Grigore Alexandrescu. * *Mihai Eminescu*. Universul poetic (teme, motive, limbaj). Eminescu – poet național și universal. Influența operei eminesciene asupra literaturii române. * Prelungiri ale clasicismului și romantismului (*George Coșbuc, Octavian Goga*).

* Simbolismul; *Al. Macedonski*, Ion Minulescu, *George Bacovia*. * Modernismul; *Ion Barbu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi*, Al. Philippide. * Tradiționalismul; Ion Pillat, *Vasile Voiculescu*, Aron Cotruș. * Avangarda; Tristan Tzara, Sașa Pană, Geo Bogza, Ilarie Voronca, Gellu Naum.

* Neomodernismul - **prezentare generală;** *Cercul de la Sibiu (Șt. Aug.Doinaș), poeții de la “Albatros” și “Kalende” (**Ion Caraion, Geo Dumitrescu**), Emil Botta. * **Poezia anilor ’50: A.E.Baconsky și evoluția sa** Generația ‘ 60 – prezentare generală (cu referiri la Ana Blandiana, Cezar Baltag, Ileana Mălăncioiu); *Nichita Stănescu, Marin Sorescu*, * Generația ‘ 70 – prezentare generală (cu referiri la Mircea Ivănescu, Emil Brumaru, Mircea Dinescu); **Generația pierdută: Leonid Dimov** * Postmodernismul – prezentare generală.

NOTĂ: În cazul poezilor ale căror nume a fost subliniat se are în vedere o cunoaștere monografică a operei. Se au în vedere de asemenea competente ce privesc interpretarea unui text poetic la prima vedere.

IV. Proza

* Proza pașoptistă și postpașoptistă: C. Negruzzi (“Alexandru Lăpușneanu”), Vasile Alecsandri (“O călătorie în Africa”, “Balta Albă”), Alecu Russo (“Cântarea României”), Ion Ghica (“Scrisori către Vasile Alecsandri”), Nicolae Filimon (“Ciocoi vechi și noi”), Alexandru Odobescu (“Pseudokinegeticos”) * Epoca marilor clasici: Ion Creangă (“Povești”, “Amintiri din copilărie”), Ioan Slavici (nuvele – “Moara cu noroc”, “Pădureanca”, “Mara”), I.L. Caragiale

(nuvele – “La hanul lui Mânjoală”, “În vreme de război”, “O făclie de Paște” – povestiri – prezentare generală, “Momente”), Mihai Eminescu (proza literară). * Proza de la sfârșitul sec. al XX-lea: Barbu Delavrancea (nuvele – prezentare generală), **Al.Macedonski (“Bucureștii lălelelor”, “Nicu Dereanu”)**, Duiliu Zamfirescu (“Viața la țară”, “Tănase Scatiu”), Calistrat Hogaș (“Pe drumuri de munte” – prezentare generală), Ion Agârbiceanu (“Arhanghelii” prezentare generală). * Proza interbelică: Mihail Sadoveanu (“Zodia Cancerului”, “Baltagul”, “Frații Jderi”, “Hanu Ancuței”), Liviu Rebreanu (“Ion”, “Pădurea spânzuraților”, “Răscoala”), Camil Petrescu (“Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, “Patul lui Procust”), Hortensia Papadat-Bengescu”, “Concert din muzică de Bach”, **“Drumul ascuns”**), Mircea Eliade (“Maitreyi”, “Nunta în cer”, “La țișănci”, **„Noaptea de Sânziene”**), M. Blecher (“Întâmplări din irealitatea imediată”), G. Călinescu (“Enigma Otiliei”), Mateiu Caragiale (“Craii de Curtea-Veche”), Urmuz (“Pâlnia și Stamate”).

* Proza postbelică: Vasile Voiculescu (nuvele și povestiri), Marin Preda (“Moromeții”, “Viața ca o pradă”, Ștefan Bănuțescu (“Iarna bărbăților”), Sorin Titel (“Femeie, iată fiul tău”), Augustin Buzura (“Absenții”), **Mircea Eliade („Noaptea de Sânziene”)**, **Vintilă Horia („Dumnezeu s-a născut în exil”)**, Nicolae Breban (“Bunavestire”), George Bălăiță (“Lumea în două zile”), **I.D.Sârbu („Adio, Europa!”)**, Mircea Cărtărescu (“Nostalgia”), Mircea Nedelciu (“Aventuri într-o curte interioară”).

V. Dramaturgia

* Bogdan Petriceicu Hasdeu (“Răzvan și Vidra”) * Vasile Alecsandri (ciclul “Chirițelor”, “Despot Vodă”) * I.L. Caragiale (“O noapte furtunoasă”, “O scrisoare pierdută”, “Conu Leonida față cu reacțiunea”, “D’ale carnavalului”) * Barbu Delavrancea (“Apus de soare”) * Camil Petrescu (“Jocul ielelor”) * Lucian Blaga (“Meșterul Manole”) * Mihail Sebastian (“Steaua fără nume”) * Tudor Mușatescu (“Titanic vals”) * Marin Sorescu (“Iona”)

VI. Critica

* Titu Maiorescu (“O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867”), “Direcția nouă în poezia și proza românească”, “Comediile d-lui Caragiale”, “Eminescu și poeziile lui”) * **C.Dobrogeanu-Gherea („Asupra criticei”)** G. Ibrăileanu (“Creație și analiză”) * Eugen Lovinescu (“Istoria literaturii române contemporane” – prezentare generală).

* G. Călinescu (“Istoria literaturii române de la origini și până în prezent” – prezentare generală, “Sensul clasicismului”, “Clasicism, romantism, baroc”) * Tudor Vianu (“Arta prozatorilor români”) * **Eseiștii interbelici (prezentare generală: Paul Zarifopol, Eugen Ionescu, Ș.Cioculescu, M.Sebastian, M.Eliade)**

C. TEORIA LITERATURII

* Literatura – modalitate specifică de cunoaștere și comunicare; opera literară – determinarea conceptului; autor, text, cititor * Probleme privind receptarea textului literar; tipuri de receptare (intuitivă, analitică, de adnotare, de formare a judecăților de valoare); niveluri ale receptării. * Text și context (social, cultural, literar). * Conceptele de bază ale analizei operei literare; genuri și specii literare; problema estompării diferențelor tipologice. * Categoriile estetice Curentul literar * Motiv, subiect, personaj (erou). * Compoziția în operele lirice, epice, dramatice. * Procedee și particularități ale comunicării literar-artistice; sensul și semnificația cuvântului; limbajul poetic

ca expresie a subiectivității (prozodia – sistem semnificant; procedee retorice – figurile poetice; metafora ca nucleu poetic; tipuri de lirism; ambiguitatea și încifrarea poetică; modalități de receptare și de interpretare a textului poetic; imaginea literar-artistică (poetica); topica, sintaxa textului poetic; stilul operei; procedee narative; timpul și spațiul în narațiune; instanțe narative; conflictualitatea în textele literar-artistice; semnificații ale prezenței modurilor de expunere; funcțiile descrierii, narațiunii, dialogului, monologului; particularități ale conflictului în genul dramatic; reprezentarea textului (spectacolul teatral); structuri literare și evoluția acestora; modalități de receptare a textului în proză și dramatic. Evaluarea critică a operei. * Funcția și finalitatea operei literare.

BIBLIOGRAFIE **pentru definitivat și gradul al II-lea**

Candidații pot folosi edițiile indicate în bibliografie sau orice altă ediție accesibilă.

A. LITERATURĂ

Folclor:

Pop, M., Ruxăndoiu, P. – *Folclor literar românesc*, E.D.P., București, 1978
Nicolae Constantinescu, *Lectura textului folcloric*, Editura Minerva, 1986
Silviu Angelescu, *Mitul și literatura*, Editura Univers, 1999

1. Istorii ale literaturii, ale genurilor și speciilor, dicționare

Călinescu, G., - *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ed. Minerva, București, 1982
Manolescu, N., - *Istoria critică a literaturii române*, Ed. Minerva, București, 1990
Cioculescu, Ș.; Vianu, T., Streinu, Vl., - *Istoria literaturii române moderne*, Ed. Științifică, București, 1971
Manolescu, N., - *Arca lui Noe*, vol. I-II-III, Ed. Minerva, București, 1980,1981, 1983.
Zaciu, Mircea, Marian Papahagi și Aurel Sasu – *Dicționarul scriitorilor români*, vol.I-IV, Editura Fundației Culturale Românești/Albatros, București, 1995-2002
*** *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, Editura Academiei, București, 1979
*** *Dicționarul general al literaturii române*, Ed.Univers enciclopedic, vol.I-V, București, 2003-2006

2. Literatură veche și premodernă

Cartoian, N. – *Istoria literaturii române vechi*, Ed. Minerva, București, 1980
Popovici, D.- *Literatura română în epoca luminilor*, Ed. Dacia, Cluj, 1972
Mazilu, D.H., - *Recitind literatura română veche*, vol.I-III, Editura Universității București,1994

3. Perioada pașoptistă și postpașoptistă

Cornea, P. – *Originile romantismului românesc*, Ed. Minerva, București, 1972
Manolescu, N.- *Poeți romantici*, Ed. Fundației Culturale Române, București, 1999

Simion, Eugen – *Dimineața poezilor*, Ed. Cartea Românească, București, 1984
Mihai Zamfir, *Poemul românesc în proză*, Buc., Minerva, 1981;

4. Epoca marilor clasici

Munteanu, G.- *Istoria literaturii române. Epoca marilor clasici*, E.D.P., București, 1980
Călinescu G., - *Opera lui Mihai Eminescu*, vol.I-II, E.P.L., București, 1969
Negoîtescu, Ion – *Poezia lui Mihai Eminescu*, Editura Junimea, 1980
Petrescu, Ioana Em. – *Eminescu, poet tragic*, Iași, 1994
G.Gană – *Melancolia lui Eminescu*, București, Ed.ICR, 2003;
Călinescu, G. – *Ion Creangă. Viața și opera*, E.P.L., București, 1964
Popescu, Magdalena – *Ioan Slavici*, Ed. Cartea Românească, București, 1977
Manolescu, Florin – *Caragiale și Caragiale. Jocuri cu mai multe strategii*, București, Ed. Cartea Românească, 1983
Cubleșan (coord.) – *Dicționarul personajelor din teatrul lui Caragiale*, Cluj-Napoca, 2002
Valeriu Cristea – *Dicționarul personajelor lui Creangă*, București, Ed.FCR, 1995

5. Literatura de la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea

Lidia Bote – *Simbolismul românesc*, București, EPL, 1966;
Rodica Zafiu – *Poezia simbolistă românească* (antologie și analize), Humanitas, București, 1996
Adrian Marino – *Opera lui Alexandru Macedonski*, București, EPL, 1967

6. Perioada interbelică

Crohmălniceanu, Ov. S.- *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol.I-II-III, Ed.Minerva, Buc., 1967-1975
Balotă, N. – *De la Ion la Ioanide*, Ed. Minerva, București, 1982
Cioculescu, Ș.- *Aspecte literare contemporane*, Editura Minerva, 1972
Manolescu, N. – *Despre poezie*, Ed. Cartea Românească, București, 1987
G.Lăzărescu – *Romanul de analiză psihologică în proza interbelică*, Buc., 1983
Carmen Mușat – *Romanul românesc interbelic* (antologie și analize), Ed.Humanitas, București, 1998;
Ion Pop – *Avangarda în literatura română*, București, Ed.Atlas, 2000;
Marin Mincu – *Avangarda literară românească* (antologie și studiu), I-II, BPT, 1999;
D.Micu – *Arghezi*, Ed.ICR, București, 2004;
G.Gană – *Opera literară a lui Lucian Blaga*, București, Minerva, 1979;
Manolescu, N. – *Sadoveanu sau utopia cărții*, Editura Eminescu, București, 1976
Muthu, Mircea – *Rebreanu sau paradoxul organicului*, Editura Dacia, 1993

7. Perioada postbelică

Simion, Eugen, - *Scriitori români de azi*, vol. I-IV, Ed. Cartea Românească, București, 1974-1989
Ungureanu, Cornel, - *Prozatori de azi*, Ed. Cartea Românească, București, 1993
Pop, Ion – *Poezia unei generații*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1973
M.Ghițulescu – *Istoria dramaturgiei române contemporane*, București, 2000
Ulici, Laurențiu – *Literatura română contemporană*, Editura Eminescu, București, 1995

Se recomandă consultarea seriei „Introducere în opera lui...”, a seriei Biblioteca critică (Scriitorul...) interpretat de...”

C. TEORIA LITERATURII

- Săndulescu, Al. (coord.) *Dicționar de termeni literari*, Editura Academiei, București, 1976
Călinescu, G., - *Universul poeziei*, Ed. Minerva, București, 1974
Friedrich, Hugo – *Structura liricii moderne*, Ed. Univers, București, 1998
Kayser, Wolfgang – *Opera literară*, Ed. Univers, București, 1979
Mariano, Adrian – *Dicționar de idei literare*, Ed. Eminescu, București, 1973
Parfene, Constantin – *Teorie și analiză literară. Ghid practic*, Ed. Științifică, București, 1993
Wellek, R.; Warren, A. – *Teoria literaturii*, E.L.U., București, 1967
Genette, Gerald – *Introducere un arhitext*, Editura Univers, 1994
Booth, W., - *Rotorica romanului*, Editura Univers, 1974
Todorov, Tzvetan – *Introducere în literatura fantastică*, Editura Univers, 1973